

UNIwersYTET JAGIELLOŃSKI

Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej

31-001 Kraków, ul. Grodzka 53

tel: (0048.12) 663-18-40

fax: (0048.12) 422-98-05

Kraków, dnia 15 kwietnia 2017 r.

Prof. zw. dr hab. Arkadiusz Sobczyk

Katedra Prawa Pracy i Polityki Społecznej

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Jagielloński

Recenzja

osiągnięć naukowych Pani dr Dagmary Skupień

sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

I. Przedmiot i kryteria oceny

Przedmiotem recenzji w postępowaniu habilitacyjnym jest ocena, czy osiągnięcia naukowe wnioskodawcy spełniają kryteria określone w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595 ze zm., zwanej dalej w treści recenzji „ustawą”).

Z treści art. 16 ust. 1 ustawy wynika, że do postępowania służącego uzyskaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój jego dyscypliny naukowej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową.

II. Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Wnioskodawcy

1. Monografia „Porozumienia europejskich partnerów społecznych”

Książka pt. "Porozumienia europejskich partnerów społecznych" (Toruń 2016, ss. 395) jest opracowaniem naukowym na wskroś kompleksowym. Nigdy jeszcze w literaturze polskiego prawa pracy nie pojawiła się pozycja dedykowana wyłącznie tej formie aktywności Unii Europejskiej, czy też bardziej precyzyjnie – około-wspólnotowej działalności partnerów społecznych. Tym samym już na wstępie książka zasługuje na ciepłe przyjęcie przez środowisko prawa pracy.

Wdzięczność środowiska powinna wynikać jednak nie tylko z powodu podjęcia tematu, ale przede wszystkim z powodu zawartości pracy. Trzeba bowiem podkreślić, że powstało dzieło przytłaczające zakresem informacji. Autorka wykonała pracę wręcz gigantyczną. Nie zaryzykuję chyba stwierdzeniem, że nie ma takiego oficjalnego dokumentu unijnego, niezależnie od jego rangi prawnej, który nie został w pracy wykorzystany i omówiony. Nie ma takiego aspektu europejskiego dialogu społecznego, który nie był przedmiotem badań. Co więcej, encyklopedyczne ujęcie tematyki sięga także spraw powiązanych. Gdy Autorka pisze o partnerach społecznych, to nie tylko stwierdza fakt ich istnienia, ale opisuje ich historię ale także statuty i strukturę. Detaliczność tej pracy powoduje, że na szereg lat może być ona traktowana jako źródło wiedzy dla wszelkich badań nad procesem tworzenia europejskiego prawa z zakresu polityki społecznej.

Z perspektywy recenzenta książka stanowi jednak poważne wyzwanie. Rzecz w tym, że zawiera ona setki konkretnych i nie poddających się ocenie informacji. Trudno bowiem dyskutować z treścią przepisów, regulacji lub komunikatów. Książka wręcz opiera swoją konstrukcję na zrelacjonowaniu treści dokumentów różnej rangi. Do takich treści nie da się ustosunkować, albowiem pochodzą ze świata faktów. Tym samym atut pracy, jakim jest zebranie tak ogromnego materiału jest zarazem kłopotem dla recenzenta, a w zasadzie czyni recenzję niemożliwą w takim zakresie, w jakim

miałaby się ona odnosić do idei. Pozostaje więc raczej przestrzeń dla wyrażenia oczekiwań recenzenta, co jednak nie tylko wykracza poza ramy recenzji, ale też jest zawsze obarczone ryzykiem subiektywizmu. Dlatego pozostanę w tym miejscu przy ocenie wagi recenzowanej pracy dla nauki polityki społecznej, w tym prawa pracy.

Gwoli rzetelności należy oczywiście stwierdzić, że nie jest tak, że praca zupełnie nie zawiera wypowiedzi doktrynalnych. Jednak są one rozporoszone, co utrudnia odniesienie się do jakiejś ogólnej tezy. Zresztą problem z odnoszeniem się do tez ogólniejszych jest kłopotliwy z innego jeszcze powodu. W wielu miejscach bowiem można dostrzec budzącą pewną wątpliwość metodę badawczą, w której pojęcia wspólnotowe tłumaczone są wypowiedziami doktryny polskiej, wypracowanymi na gruncie prawa krajowego, a najczęściej na gruncie ustaw. Powyższe dotyczy np. definicji dialogu społecznego, pojęcia układu zbiorowego, porozumień zbiorowych itd.

Nie chcę w tym miejscu umniejszać dorobku doktryny polskiej. Zwracam jedynie uwagę, że prawo unijne, podobnie jak prawo konstytucyjne należą do dyscyplin ustrojowych, używających pojęć autonomicznych. Nie ma więc pewności – choć nie jest to wykluczone – że wypowiedzi doktryny na temat prawa krajowego adekwatnie dekodują normy prawa unijnego. Zwłaszcza, że np. przytoczone przez Autorkę wypowiedzi na temat dialogu społecznego koncentrują się raczej na opisie procesu społecznego, nie definiując ostatecznie jego celu oraz relacji do procesu prawotwórczego.

Pewne zastrzeżenia budzi czasem nadmierna pokora wobec cytowanych autorów, w tym zagranicznych, nawet jeśli teza może budzić wątpliwości. Wspomnę tylko o akceptacji twierdzenia o prywatyzacji procesu tworzenia prawa co jest twierdzeniem nieoczywistym. Przekazanie kompetencji w zakresie procesów prawotwórczych nie wpływa na to, że proces staje się procesem prywatnym. Proces ma wciąż charakter publiczny choć wykonywany przez podmioty prywatne, wyposażone w publicznoprawną kompetencję.

Pewien niedosyt budzą powtórzone kilkakrotnie wypowiedzi na temat charakteru prawnego porozumień zbiorowych, które nie zostały podniesione decyzją lub

dyrektywą do rangi prawa unijnego. Ogólne stwierdzenie, że w takim przypadku porozumienie takie wiąże jego strony nie jest dla mnie jasne, skoro przedmiotem porozumienia nie jest uregulowanie relacji między stronami lecz najczęściej coś, co możemy zbiorczo określić prawami pracowniczymi.

Wracając jednak do pozytywów książki to jest ich wiele. Jak wyżej wspomniałem, trudno sobie wyobrazić zagadnienia prawne, które nie zostały w niej poruszone. Jest więc mowa o partnerach społecznych i ich prawnej oraz społecznej legitymizacji, jest systematyzacja porozumień społecznych, jest analiza ich prawnego charakteru, przeanalizowane są aspekty praktyczne w zakresie ich zawierania i stosowania. Wreszcie, znajdziemy w książce element oceny co do przyszłości tej metody regulowania zagadnień z zakresu polityki społecznej, odnoszącej do jej aspektu jakim jest prawo pracy.

Dlatego pozostając w pewnym niedosycie co do wypowiedzi bardziej teoretycznych, nie można nie skonkludować, że nauka prawa polskiego wzbogaciła się o cenną i wyczerpującą, a w konsekwencji bardzo ważną i potrzebną pozycję naukową, zapewniającą dostęp do ważnego aspektu wiedzy o funkcjonowaniu wspólnoty europejskiej w zakresie dialogu społecznego na bardzo wiele lat. Nie sądzę bowiem, żeby materia recenzowanej książki szybko się zdezaktualizowała. Trudno więc przecenić walor poznawczy recenzowanej książki. Zresztą nie tylko dla nauki. Książka Pani dr Skupień ma charakter – jak wspomniałem – bez mała encyklopedyczny, przez co będzie zapewne źródłem wiedzy także dla innych środowisk niż nauka prawa pracy.

2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Pozostały dorobek naukowy habilitantki jest znaczny i obejmuje szereg nurtów badawczych. Obejmują one takie kierunki jak:

- uczestnictwo w zarządzaniu przedsiębiorstwem oraz grupą przedsiębiorstw o tzw. zasięgu wspólnotowym, co znalazło swoje odzwierciedlenie w

- uczestnictwo w zarządzaniu przedsiębiorstwem oraz grupą przedsiębiorstw o tzw. zasięgu wspólnotowym, co znalazło swoje odzwierciedlenie w publikacjach: *Europejskie rady zakładowe – nowa forma partycypacji pracowniczej w zarządzaniu na gruncie prawa polskiego* (red. M. Królikowska-Olczak, Prawo europejskie w systemie polskiej gospodarki, Difin, Warszawa 2005, s. 200-2); w monografii pod tytułem „*Europejskie rady zakładowe*” (TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2008, ss. 345.) oraz szeregu wypowiedzi anglojęzycznych np. „*European Works Councils. Poland*” w ramach *International Encyclopaedia of Laws* (red. R. Blanpain) w dziale *International Encyclopaedia for Labour Law and Industrial Relations* (red. R. Blanpain, F. Hendricx). W tym samym nurcie badawczym mieści się publikacja pt. *The Statute for a European Company and the Polish Model of Employee Involvement* (w: R. Blanpain, W. Bromwich, O Rymkevich, I. Senatori (red.) *Rethinking Corporate Governance: From Shareholder Value To Stakeholder Value*, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn 2011, s. 105-119) oraz *The influence of European Union Law on Employees’ Involvement in Poland* (w: R. Blanpain, M. Tiraboschi (red.), *The Global Labour Market. From Globalization to Flexicurity*, Wolters Kluwer, Alphen aan den Rijn 2008, s. 345-359); Rozdział w pracy pt. *Board-level employee participation in Polish limited-liability companies* (w: G. Löschnigg (red.) *Arbeitnehmerbeteiligung in Unternehmensorganen im internationalen Vergleich*, ÖGB Verlag, Wiedeń 2011, s. 139-159); *Wpływ związków zawodowych na powołanie i działanie niezwiązanych organów przedstawicielskich* (w: G. Uścińska (red.) *Prawo pracy. Refleksje i poszukiwania. Księga Jubileuszowa Profesora Jerzego Wratnego*, Studia i Monografie IPiSS, Warszawa 2013, s. 186-198); *Przyszłość aktów prawnych Unii Europejskiej dotyczących uczestnictwa pracowników w zarządzaniu* (w: *Przyszłość prawa pracy. Liber Amicorum. W pięćdziesięciolecie pracy naukowej Profesora Michała Seweryńskiego*, red. Z. Hajn, D. Skupień, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2015, s. 235-251).

- problematyka dialogu społecznego co znalazło swoje odzwierciedlenie w publikacjach: *Dialog społeczny w sferze budżetowej* (w: J. Stelina (red.),

Zakładowy dialog społeczny, Wolters Kluwer, Warszawa 2014, s. 335-356); *Legal framework for collective labour agreements and other collective agreements in Poland* (w: G. Ring (red.) Überbetriebliche versus innerbetriebliche Kollektivvereinbarungen, 5.Arbeitsrechtlicher Dialog, Nomos, Baden-Baden 2012, s. 69-81);

- problematyka praw osób zatrudnionych na umowach prawa cywilnego (D. Skupień, M. Łaga, Ł. Pisarczyk, *Polish labour law: the impact of economic crisis and demographic problems*, *Hungarian Labour Law E-Journal* 2016/1. s. 1-21).
- problematyka swobody przepływu pracowników (*Zakres podmiotowy swobody przepływu pracowników* (w: Z. Hajn (red.) Swoboda przepływu pracowników wewnątrz Unii Europejskiej, Instytut Wydawniczy Euro Prawo, Warszawa 2010, s. XV-23-XV-57, *Legal instruments for the development of the European Labour Market* (w: U. Becker, B. Baron von Maydell, H. Szurgacz (red.), Die Realisierung der Arbeitnehmerfreizügigkeit im Verhältnis zwischen Deutschland und Polen aus arbeits- und sozialrechtlicher Sicht, Studien aus dem Max-Planck-Institut für Sozialrecht und Sozialpolitik, Nomos, Baden-Baden 2012, s. 75-94).
- kwestie zatrudnienia na czas określony w prawie polskim (*Reform of the Fixed-Term Contracts' Regulations in Poland* (w: J. Moravek, J. Pichrt (red.) Atypická zaměstnání - cesta k vyšší zaměstnanosti?, red., Wolters Kluwer 2015, s. 85-96).
- zagadnienie wynagrodzenia minimalnego (*"The minimum wage in Poland"* (w: Staatliche Eingriffe in das System der Mindestentgelte im internationalen Vergleich, red. G. Löschnigg, ÖGB Verlag, Wiedeń 2013, s. 256-265);
- problematyka odpowiedzialności pracodawcy za szkodę wyrządzoną pracownikowi *Les règles de la responsabilité civile pour le dommage causé par le salarié à un tiers* (w: Z. Hajn, D. Skupień (red.) La responsabilité civile en France et en Pologne, Wydawnictwo UŁ, Łódź 2016, s. 169-181 oraz *Zasady odpowiedzialności cywilnej za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej przez*

pracownika w: Z. Hajn, D. Skupień (red.), *Problemy odpowiedzialności cywilnej we Francji i w Polsce*, Łódź 2016. s. 169-176.

Do powyższego dorobku należy dodać szereg wypowiedzi odnoszących się do judykatury polskiego Sądu Najwyższego oraz Trybunału Konstytucyjnego w sprawach z zakresu prawa pracy (*Supreme Court Judgment of 19 March 2008, I PK 219/07, International Labour Law Reports, vol. 28, 2010, s. 103-108.*; *Supreme Court Judgment of 9 July 2009, II PK 311/08, International Labour Law Reports, vol. 29, 2011, s. 279-285.*; *Judgment of the Constitutional Tribunal of 15 July 2010, K 63/07, ILLR, vol. 30, 2011, s. 59-64.*; *Judgment of the Constitutional Court K 26/09, International Labour Law Reports, ILLR 31/2012, s. 303-314.*; *Judgment of the Supreme Court of 2 October 2012, II PK 82/12 (w:) International Labour Law Reports 33, s. 31-48.*)

Uzupełnieniem opracowań merytorycznych jest bardzo znaczna aktywność redakcyjna habilitantki, obejmująca cztery pozycje (redakcja: „*Stosowanie Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej przez sądy w świetle doświadczeń polskich i francuskich*”, opublikowana w Europejskim Przeglądzie Sądowym (8/2016), współredakcja „*La responsabilité civile en France et en Pologne*” (red. Z. Hajn, D. Skupień), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2016, Łódź, ss. 225, recenzja wydawnicza prof. UŚ dr hab. Maciej Szpunar) współredakcja „*Problemy odpowiedzialności cywilnej we Francji i w Polsce*”, (red. Z. Hajn, D. Skupień), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2016, ss. 222; współredakcja „*Przyszłość prawa pracy. Liber Amicorum. W pięćdziesięciolecie pracy naukowej Profesora Michała Seweryńskiego*” (red. Z. Hajn, D. Skupień), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015, ss. 787.

III. Ocena aktywności naukowej

1. Kryteria oceny

Indeks Hirscha habilitantki obliczony za pomocą programu *Publish or Perish*, stosowanego np. przez Narodowe Centrum Nauki, wynosi 2. Jeśli założyć, że piszący tą recenzję nie popełnił błędu w ustaleniu tego faktu, to jest to wynik niepokojąco niski. Niestety mając na uwadze charakter dorobku wnioskodawczyni, z reguły dość wykładniczy, prawdopodobnie nie zachodzi tu pomyłka.

2. Artykuły opublikowane po uzyskaniu stopnia naukowego doktora

Na dorobek Pani dr Skupień po uzyskaniu stopnia doktora składają się dwie monografie oraz ponad 30 pozycji o charakterze artykułowym, udziału w pracach zbiorowych i glos, nie uwzględniając w tym publikacji popularyzatorskich i podręcznikowych. Dominująca część dorobku habilitantki opublikowana jest w języku obcym, najczęściej poza granicami kraju.

3. Inne formy aktywności naukowej, legislacyjnej i popularyzatorskiej

Aktywność naukową habilitantki należy uznać za bardzo znaczną. Obejmuje ona udział w czterech krajowych oraz siedmiu międzynarodowych konferencjach naukowych z referatem.

Do powyższego należy dołożyć pięć innych imprez międzynarodowych, w których habilitantka odgrywała aktywną rolę. Do powyższego dodajmy pracę w charakterze sekretarza na czterech konferencjach, w tym międzynarodowych, oraz udział w charakterze uczestnika w kolejnych siedemnastu. Wyrażam przekonanie, że jest to aktywność bardzo znaczna.

Za równie ponadprzeciętne należy uznać zaangażowanie Pani dr Skupień w międzynarodowy ruch badawczy, co znajduje odzwierciedlenie udziałem w pięciu projektach badawczych. Do powyższego dodajmy udział w trzech organizacjach

międzynarodowych zajmujących się szeroko rozumianą problematyką prawa pracy oraz dwóch grupach eksperckich.

Bardzo dobre wrażenie robi wyjątkowo różnorodna aktywność dydaktyczna habilitantki. Pominąwszy wykłady dotyczące prawa pracy i prawa socjalnego, zaskakuje jej zaangażowanie w dydaktykę z zakresu innych dyscyplin prawnych oraz nieprawnych (socjologia stosunków pracy). Zwraca uwagę szeroki zakres wykładów w językach obcych.

Habilitantka sprawowała opiekę na 30 magistrantami oraz 44 licencjatami.

Pani dr Skupień jest praktykującym prawnikiem, aktywnym w samorządzie adwokackim, oraz sądownictwie arbitrażowym. Uczestniczy także w życiu organizacyjnym Uniwersytetu Łódzkiego.

4. Wniosek

Ocena „istotności” dorobku naukowego Pani dr Dagmary Skupień jest mocno niejednoznaczna. Jeśli chodzi o aspekt ilościowy, to jest on w pełni wystraszający, zwłaszcza, że obejmuje zarazem dwie monografie. I nawet jeśli jedna z nich jest – jak rozumiem – rozwiniętą formą doktoratu, to i jej nie można pominąć. Zwłaszcza, że środowisko samodzielnych pracowników naukowych w zakresie prawa pracy zasiłiły osoby, które nie miały na swym koncie ani jednej monografii. Nie można więc powyższego faktu nie docenić.

Równocześnie wprost porażająca jest nieobecność dorobku habilitantki w polskich czasopismach prawnych jak i w ogóle nieliczny dorobek w języku polskim. Powyższe tylko pozornie równoważy ogromny jak na polskie warunki dorobek w językach obcych. Tyle tylko, że ten ostatni ma charakter przede wszystkim opisujący stan prawa polskiego, a nie teoretyczny. Tymczasem publikowanie w polskich czasopismach prawnych wymaga co do zasady wprowadzenia elementu nowości i podlega znacznie silniejszej krytyce środowiskowej.

Równocześnie Pani dr Skupień przedłożyła książkę, która choć - niestety - ma także

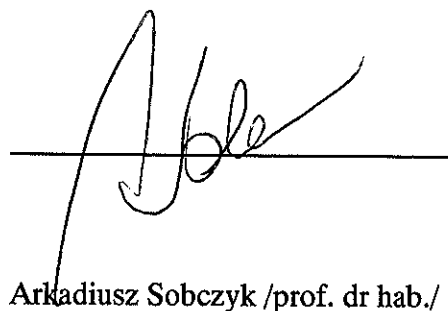
przede wszystkim charakter opisowy, to jednak posiada niewątpliwy walor poznawczy, a na gruncie doktryny polskiego prawa pracy - unikalny. I jakkolwiek warstwę teoretyczną książki oceniam bardzo krytycznie, to jednak nie mogę nie zauważyć ogromnej pracy badawczej w tle, z wykorzystaniem doktryny zagranicznej w stopniu rzadko spotykanym w literaturze polskiej. Efektem tych badań jest zgromadzenie bardzo cennej dla naszego środowiska wiedzy prawniczej. Dlatego nie da się w moim przekonaniu zaprzeczyć, że książka ta – choć nie mająca charakteru teoretycznego – istotnie wzbogaciła naszą wiedzę, a w konsekwencji stanowi istotny wkład badawczy w rozwój polskiej doktryny prawa pracy.

Do powyższego dodać należy bardzo istotne zaangażowanie wnioskodawczyni w życie naukowe oraz prowadzenie zajęć dydaktycznych tradycyjnie oczekiwanych od samodzielnego pracownika naukowego.

Mając powyższe na uwadze, skłaniam się ku stwierdzeniu, że ocena dorobku habilitantki, przede wszystkim z powodu walorów przedłożonej monografii spełnia wymogi ustawy.

IV. Konkluzja

Konkludując, przy wszystkich i licznych zastrzeżeniach stwierdzam, że dorobek naukowy Pani dr Dagmary Skupień spełnia wymagania stawiane przez art. 16 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym. Z kolei dorobek dydaktyczny jest całkowicie wystarczający, a aktywność naukowa i społeczna wręcz ponadprzeciętna.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A. Sobczyk', is written over a horizontal line. The signature is stylized with a large initial 'A' and a long, sweeping horizontal stroke.

Arkadiusz Sobczyk /prof. dr hab./